

'Het schoolvak Nederlands' 1991

1 januari 1991

Auteurs: Marlies Averdijk, Marion Keiren, Gösta Lodder, Marion Sluis-Keyzer

Volume: 22

Nummer: 7-8

Pagina's: 289-293

Documenten

- [moer_jrg22_066.pdf](#)

verslag sentaties van een stroom bijwonen of her en der een lezing volgen het kon allemaal en in de wandel gangen was er voor het eerst een uit geversmarkt de presentaties duurden steeds marlies averdijk een uur daarvan mocht de spreker een half uur aan het woord zijn de rest van de tijd kon marion keiren worden besteed aan vragen en discussie g sta lodder om een tamelijk breed overzicht te kunnen geven van wat er zoal werd gepresenteerd heb marion sluis keyzer ben we voor vier verslaggevers gekozen van alle lezingen in de mso stroom behalve die het schoolvak nederlands van haarzelf doet marion sluis keyzer ver slag zij is werkzaam in het sso en hield zelf 1991 samen met guus terrahe een lezing over leren telefoneren voor kantoor voor meao kmbo en aso g sta lodder was als zaalvoorzitter aanwezig bij de stroom over de computer en op vrijdag 27 september 1991 vond voor de nederlands hij zag dus alles van de presenta vijfde keer de conferentie het schoolvak ne ties aldaar een mooie gelegenheid om er met derlands plaats de organisatie was deze keer een verslag van te doen marlies averdijk die toevertrouwd aan het instituut voor de lera nederlands studeert aan een rrolo koos enkele renopleiding van de universiteit van amster lezingen volgens de hap snap methode dat dam steun gaven de vnlo m de nederlandse zelfde deed marion keiren ze geven hieronder taalunie en een zestal verenigingen waaronder hun samenvattingen de vort de locatie was die van de hogeschool holland in dienren de deelnemers aan de conferentie krijgen te zijner tijd de congresbundel thuisgestuurd marion sluis voor alle anderen die niet aan de conferentie konden deelnemen volgen hieronder samen een fanatiek lvt s o klasje vattingen van een aantal lezingen verslag van actuele ontwikkelingen in onder zoek beleid en onderwijspraktijk dat moest de mbo stroom had dit jaar voor het eerst een de conferentie bieden aan docenten neder plaats binnen de conferentie het is a l tijd span lands in het voortgezet onderwijs daartoe nend of zoiets aans l aat welnu het lokaal waren veertig lezingen geprogrammeerd in waarin de m s o lezingen werden gehouden was gedeeld in stromen de onderscheiden stro het enige lokaal waarin de tassen bleven staan in men waren achtereenvolgens de pauzes er ontstond een mso klasje dat literatuur i gezamenlij k de lessen volgde h et was dus een literatuur t t succes taalbeschouwing nederlands in het t s o vern ie u w ing in m s o schrij fond e rwijs nederlands in het rvt s o basisvorming en keuze schoolboek mariet koolen van goch

deed verslag van een spreken en luisterend onderzoek dat zij gedaan heeft naar de retoriek bovenbouw xivo vwo en de praktijk van schrijfvaardigheidsonder computerondersteund nederlands wijs in het mdgo uit dit onderzoek kwam thematisering en samenhang aan de ene kant naar voren dat de geobserveerde docent zijn en voor elk wat wils aan de andere kant dat onderwijs als vernieuwend bestempelde maar was het streven van de organisatoren de pre dat hij in de praktijk alleen maar oefeningen liet invullen 1991 7 8 moer 2 89 aan de hand van dit voorbeeld wil de de te ks t b e e l d e n geluid spreekster alle betrokkenen duidelijk maken dat het les geven op een mao school heel peter van stapele wilde laten zien dat het specifieke kennis en vaardigheden vereist de bruik van audiovisuele media behoort tot de bezoekers van de lezing onderschreven deze grondslag van de menselijke cultuur het leren stelling volmondig maar zij betwijfelden of waarnemen en observeren van de werkelijk een onderzoek dat gebaseerd is op de observatie het denken over de werkelijkheid de vatie van een willekeurige docent dit echt ontwikkeling van het bewustzijn en mogelijk aantoon t heden van expressie en presentatie tijdens de lezing kregen we boeiende ver ned erl a nds a l s t weed e t a a l i n h e t m b o rassende films te zien maar de vraag voor alle aanwezigen bleef wat kun je met dit materiaal daarover ging de workshop van rob musters doen in het onderwijs na afloop wist eigen en annemarie van de berg beiden zijn betrokken niemand waarom deze lezing was onder ken bij het ontwikkelen van de zestien plus gebracht bij de stroom m bo reeks materiaal voor het onderwijzen van nederlands als tweede taal voor niet meer leer plichtige allochtone cursisten die willen doorstromen naar een beroepsopleiding g sta lodder het tot nu toe ontwikkelde zestien plus materiaal is bestemd voor doorstroming naar de met enthousiasme primaire beroepsopleidingen de sprekers wilden erachter komen of dit materiaal ook achter de computer bruikbaar is voor het mbo of dat daarvoor nieuw doorstroommateriaal ontwikkeld moet worden die vraag bleef onbeantwoord aan gezien veel toehoorders het bestaande zestien c o o v o o r w o o r d e n s c h a t e n z i n s b o u w plus materiaal niet kenden over het werkm o d e l dat de sprekers voorstelden werden wat in de bijeenkomst over twee computerpro losse opmerkingen gemaakt gramma s gepresenteerd door hans akkers de presentatie verliep tamelijk ongestructureerd waren de deelnemers actief en enthousiast reerd de sprekers wilden graag reacties van de bezig achter de computers de twee program luisteraars maar omdat daaraan geen conclusies leenden zich daar goed voor sies werden verbonden bleef alles nogal in de bij het programma metro nederlands moet de luchthangen onderbouw leerling een traject afleggen met de metro volgende stations bereikt hij door taalbeschouwing lezen en schrijven onderweg allerlei taalspelletjes op te lossen ieder bereikt station levert een letter op waar helmut stubbe zette uiteen hoe hij te werk mee een codewoord geraden moet worden de gaat om meno cursisten bij het eindexamen leerling kan hulp en aanwezig krijgen goede brieven te laten schrijven stubbe gaat tijdens deze reis naar een grotere woorden uit van een groepje teksten over een bepaald schat een leuk spelletje een zinvolle context onderwerp bij het bespreken van de teksten aanreiken bij het zoeken naar woordbetekenis gaat hij in op de formele de semantische en de sen kan in deze programma opzet niet verder pragmatische aspecten van de tek-

sten daarna is het helaas een gesloten programma de leer volgt een functionele schrijfoopdracht over dit kracht kan dus niet zelf een woordpakket in onderwerp zo combineert hij onderwijs in voeren dat hij nodig heeft voor een specifieke lezen taalbeschouwing en schrijven groep leerlingen deze lezing was over het algemeen heel boei een programma waarbij de leerkracht wel end het is interessant om je voor te kunnen zijn eigen stof kan invoeren is zoek de zin de stellen hoe een collega de jou bekende lesstof bedoeling is dat leerlingen leren goede neder aanpakt en waarom hij dat zo doet landse zinnen te construeren ze moeten daar 2 9 0 moer 1991 7 8 toe een gegeven aantal woorden in de syntac na een jaar werken op deze manier consta tisch correcte volgorde plaatsen de correcte teert men aan de hogeschool dat het rende volgorde want in deze beginversie is slechts ment groter is dan bij traditioneel klassikaal een antwoord juist ambigue zinnen kom je spellin-gonderwijs dit programma is duide dus niet tegen zo kleven er nog wel wat be lijk vanuit een specifieke doelstelling geschre zwaren aan dit prototype de ontwerper no ven en dat is te merken aan de verzorgde uit teerde ijverig alle op en aan-merkingen dus voering ervan een goed opgebouwd beeld er valt nog wat te verwachten in ieder geval scherm muisbesturing uitstekende feedback maakte zoek de zin een goede indruk tegen voor tijdens en na het maken van een oefening over bestaande reconstructie programma s prima zinnen in oplopende moeili-jkheids een duidelijke schermopbouw en consequente graad maar ook en daar do-ken de deelnemers knoppenbediening kortom de makers zijn natuurlijk bovenop een visueel aantrekkelijk leerlingvriendelijk bezig spel ter afsluiting van iedere deeloefening voors p ell e nd l eze n m et de co mput e r tidde ekens en dick prak van de slo ontwik marlies averdij k kelden in opdracht van het print project een leerstofpakket voor het iso waarin leerlingen is er nieuws onder de zon voorspel-lend lezen oefenen met de computer zij gebruikten daarbij het raamwerkprogram ma gesloten vragen ekens betoogde dat er in nederland niet in de lezingen werden dingen verteld die voor goed wordt omgesprongen met ontwikkeltijd studenten nederlands van de hogeschool en geld ekens en prak zijn een jaar bezig ge midden nederland in utrecht en de hoge weest met de ontwikkeling van het programma school holland in dienren verplichte tenta en hebben wel wat kennis en ervaring rond menstof zijn leesstrategieen bij voorbeeld software ontwikkeling opgebouwd maar nu die door simone walvisch werden besproken is de subsidiekraan dicht en kan het werk naar of hoe je het leesniveau van je leerlingen hun mening niet echt afgemaakt worden aan kunt bepalen waar clara van den eeden het het programma zoals het er nu ligt kan nog over had dat betekent in ieder geval dat we up veel ve-randerd verbeterd en verfraaid worden to date onderwijs krijgen bij voorbeeld in de besturing en de scherpresentatie van langere teksten niettemin voor spre ke n e n luiste re n de congresgangers een nuttige bijeenkomst helge bonset van de stichting leerplan ont sp e ll en met d e co mput e r wikkeling slo begon met een flinke opsom ming van onderzoekscijfers om te laten zien henk bakker van de no-ordelijke hogeschool dat er een enorme kloof bestaat tussen wat leeuwarden de-monstreerde het programma men nodig vindt voor het onderwijs in spre neder-com spelling met dit programma kunnen ken en luisteren en wat er in de praktijk in de eerstejaars studenten hun spelvaardigheid lessen gedaan wordt trainen ze

hebben in feite geen docent meer in de basisvorming zal het spreek en luister nodig onderwijs een belangrijke positie gaan inne de computer organiseert de leerweg van de men daarom probeert de slo de kloof tussen student op grond van een instaptoets wordt het ideale en het daadwerkelijke spreek en bepaald waar zich de lacunes bevinden in de luisteronderwijs te dichten dat gebeurt via kennis van de spellingregels elektronisch het ontwikkelen van nieuw toets materiaal en wordt bijgehouden welke oefeningen de stu het geven van duidelijke richtlijnen voor het dent maakt en welke scores hij daarbij behaalt onderwijs voor de leerkrachten nederlands fraude is uitgesloten ook het slottentamen wordt het daarmee gemakkelijker om zes van en de beoordeling daarvan berusten bij de ma de twintig kern-doelen vorm te geven chine 1 991 718 m o e r 291 bonset verwees ook naar een bij de slo te het overtuigende enthousiasme waarmee de verschijnen boekje over didactiek nederlands spreekster bewees dat achterstanden op het in de basisvorming gebied van het technisch lezen heel goed op te lossen zijn door middel van lessen remedierend s tudievaa rd ig h e d en lezen over integratie van studievaardigheden in het schoolvak nederlands sprak simone walvisch het publiek kreeg een opdrachtje dat het be marion keiren lang duidelijk maakte van het inzicht dat elke tekst op een eigen manier gestructureerd en reclame en wandelgangen om een eigen manier van lezen vraagt een kopie uit het boek leren communiceren bracht de vaste structuren van verschillende teksten onder de aandacht als de leerlingen het is spijtig dat zo weinig mensen uit de leren inzien met welke tekstsoort ze van doen schoolpraktijk zelf op willen treden op zo n hebben en wat hun eigen leesdoel is dan kun dag de praktijkverhalen die vinden bijna alle nen ze hun leesstrategie bewust bepalen dat is deelnemers het leukst maar als er zoals in nodig om effectief te kunnen studeren het de mao stroom weinig praktijkdocenten een zich eigen maken van leesstrategieen moet bij presentatie verzorgen krijgen de meer theore het vak nederlands gebeuren maar de leerling tische onderzoeksverslagen de overhand deze kan er bij alle vakken profijt van hebben vertrouwde tegenstelling theorie praktijk werd op deze conferentie voor het eerst door l ees pro ble m e n broken op initiatief van de organisatoren wa ren er ook sprekers die in het kader van de clara van den eeden is directeur van de st ur basisvorming ontwikkeld lesmateriaal presen sula middenschool in lier belgie moeilijk teerden maar ik vraag mij af of de deelnemers leven moeilijk lezen was de titel van haar daar nu zoveel nieuws gehoord hebben over lezing die sprekende voorbeelden bevatte uit de methoden werd meestal een algemeen ver de praktijk rond moeilijk lezende kinderen haal verteld en hoe kun je dan in een half uur uit het beroepssecundair onderwijs b so dat beoordelen of het gepresenteerde schoolboek schooltype is te vergelijken met het neder nu echt beter is voor jouw leerlingen geluk landse individueel beroepsonderwijs z ao kig leden de lezingen over nederlands als van den eeden benadrukte dat met name tweede taal en intercultureel onderwijs niet moeilijk lerende kinderen zich op school aan dit euvel de sprekers hadden allemaal wat thuis moeten voelen vaak lukt dat niet door nieuws te melden de afstand die er tussen thuismilieu en school zo n conferentie is leuk maar dan vooral milieu bestaat de leerkracht moet iets doen vanwege de contacten in de wandelgangen met aan het negatieve zelfbeeld van moeilijk lezen collegedocenten

en vanwege de inspiratie en den en hun faalangst ideetjes die je van elkaar kunt opdoen veel wat doen ze op de school van van den eeden meer dan vanwege een kwalitatief uitstekend aan leesproblemen in het eerste jaar wordt het lezingenprogramma de organisatie op de dag leesniveau van elke leerling bepaald meestal zelf stak goed in elkaar alles liep op rolletjes ligt het probleem op het vlak van technisch lezen van de vier uur nederlands wordt er n i e u w n e d e r l a n d s e e n besteed aan remedierend lezen in kleine groepjes leest elke leerling op zijn eigen ni methoden die inspelen op de basisvorming veau na maximaal drie jaar leest vrijwel iedere zijn er nog niet zoveel de methode nieuw ne leerling op het vereiste niveau de spreekster derlands is er een van jan schlebusch een van liet ook bruikbaar materiaal zien de auteurs vertelde zijn gehoor aan welke deze presentatie was een succes dit niet zo eisen een schoolboek volgens hem moet vol zeer vanwege de nieuwtjes maar meer vanwege doen hij noemde veel bekende zaken zoals 2 92 moer 1991 7 8 helderheid en overzicht maar ook een paar leidt dat zelfs tot moeilijkheden tussen zaak dingen die je nog niet zoveel ziet in school vakkers en docenten nederlands of tussen boeken nederlands zo is in nieuw nederlands vakdocenten en leerlingen die om verhelde bewust gekozen voor het expliciteren van de ring vragen van helvert raadde de deelnemers doelstellingen aan de leerlingen er is rekening aan om vakdocenten een schema te bieden gehouden met de kern-doelen van de basisvor waarmee zij het taalgebruik in hun materiaal ming geprobeerd is zorgvuldig te zijn in di kunnen analyseren dactisch opzicht want dat is wat er volgens schlebusch aan veel methoden schort bij int e r c u l t u r e l e v e r h a l e n voorbeeld bij taalvaardigheid in de onder bouw verder is gekozen voor een zakelijke hoe verschillend twee docenten met hetzelfde niet populairderige stijl materiaal kunnen omgaan vertelde michiel enkele van de deelnemers meldden vervol van der arend in twee brugklassen is geobser gens hun ervaringen met de methode er was veerd hoe de leerkracht het boekje jacinta commentaar op de tekstkeuze van de zakelijke verhalen uit peru gebruikte dit boekje werd teksten weinig uitdagend voor de leerlingen ontwikkeld in het va do project op de lay out teksten op rechter en vragen op de ene leerkracht gebruikte het boekje om er linkerbladzijde en vooral op het antwoorden het tekstverklaren technisch gezien mee te boek waarin nog te veel fouten zitten trainen wat mag blijken uit de volgende in structie dat betekent dat ik heel officieel de h o o f d v a k o f h u l p v a k v r a g e n laat beantwoorden dus hele antwoor den geven en proberen erachter te komen hoe moet taalvaardigheid nederlands hoofd of we dat allemaal precies moeten formuleren ook hulpvak zijn op de middelbare school over die vraag ging de lezing van korrie van er was weinig aandacht voor tekstinhouden helvert waardoor interculturele elementen niet aan zij maakte duidelijk dat er in de bovenbouw bod kwamen de andere leerkracht besteedde van het havo en vwo een sterk beroep wordt veel meer aandacht aan leesstappen en aan gedaan op de taalvaardigheden van leerlingen interculturele inhoudselementen docenten van de zaakvakken nemen aan dat dit onderzoekje is nog niet afgerond een de taal van hun vak voor de leerlingen trans nadere uitwerking van de observatiegegevens parant is maar dat is vaak niet het geval als en interviews met de docenten staan nog op illustratie liet van helvert een lastige tekst het programma zien uit het centraal schriftelijk ein-

dexamen geschiedenis voor het vwo uit 1989 de vraag is natuurlijk wie leerlingen en dan no te n met name anderstalige leerlingen moet leren omgaan met zulke vaktalen de docent neder voor de volledigheid vereniging van leraren lands of de docenten van de vakken van hel in levende talen vereniging voor didactiek vert stelde dat de leerkracht nederlands de van het nederlands vn v vereniging van le leerlingen in elk geval de nodige leesstrate raren nederlands in het gemeenschap-sonder gieen moet bijbrengen het geven van defini wijs vlenego vereniging voor het on ties moet voorbehouden blijven aan de vak derwijs in het nederl ands von vereniging docenten uiteraard moeten de leerkrachten van vlaamse leerkrachten vvl vereniging nederlands en de leerkrachten van de zaakvak van vlaamse moeder-taa l didactici vutut ken overleggen en zich gezamenlijk over het dat was de onder-titel van de programmatoe probleem buigen lichtung die alle deelnemers vooraf kregen dat dat laatste zeker niet gemakkelijk is ver thuisgestuurd telden ook enkele deelnemers het komt voor het vnno project is een project van de her dat za-akvakdocenten ontkennen dat er een vormde stichting jeugd en jongerenwerk in taalprobleem bestaat of dat ze vinden dat alles amsterdam men maakt lesmateri-aal voor een taak van de docent nederlands is soms mondiale vorming en intercul-tureel onder wijs 1991 7 8 moer 293